

Mål C-630/21

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

13 oktober 2021

Domstol som begär förhandsavgörande:

Oberlandesgericht Stuttgart (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

12 oktober 2021

Klagande:

O. K.

Motpart:

Mercedes-Benz Bank AG

Saken i det nationella målet

Direktiv 2008/48 – Konsumentkreditavtal – Ångerrätt – Ångerfrist – Tidpunkt då fristen löper ut – Avtalet har fullgjorts i sin helhet – Konsumentens rättigheter – Krav på ersättning av den nytta som dragits

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av unionsrätten, artikel 267 FEUF

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

- a) Ska artikel 14 i direktiv 2008/48 tolkas på så sätt att konsumentens ångerrätt upphör att gälla när kreditavtalet har fullgjorts i sin helhet av båda parterna?
- b) Om fråga a) besvaras nekande:

Utgör artikel 14 i direktiv 2008/48 hinder för en bestämmelse i nationell lagstiftning som innebär att konsumentens ångerrätt inte längre kan utövas om kreditavtalet har fullgjorts i sin helhet av båda parterna?

c) Om fråga a) besvaras nekande och fråga b) besvaras jakande:

Utgör artikel 14.3 i direktiv 2008/48 hinder för en bestämmelse i nationell lagstiftning enligt vilken en konsument som på ett giltigt sätt har utövat sin ångerrätt enligt artikel 14.1 i direktiv 2008/48, kan begära ersättning från kreditgivaren för den nytta som denne har erhållit av de belopp som konsumenten har betalat till kreditgivaren fram till tidpunkten då ångerrätten utövas?

Anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG, i synnerhet artiklarna 14 och 22

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG, i synnerhet artikel 6

Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, i synnerhet artiklarna 9 och 10

Rådets direktiv 85/577/EEG av den 20 december 1985 för att skydda konsumenten i de fall då avtal ingås utanför fasta affärslokaler

Anförda nationella bestämmelser

Bürgerliches Gesetzbuch (civillagen) i den lydelse som offentliggjordes den 1 januari 2002 (BGBl. I s. 42, 2909; 2003 I s. 738), senast ändrad genom artikel 1 i lagen av den 10 augusti 2021 (BGBl. I s. 3515), i synnerhet 242, 346, 357, 492 och 495 §§

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (lagen om införande av civillagen) i den lydelse som offentliggjordes den 21 september 1994 (BGBl. I s. 2494; 1997 I s. 1061), senast ändrad genom artikel 2 i lagen av den 10 augusti 2021 (BGBl. I s. 3515), i synnerhet artikel 247 3 och 6 §§

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Genom avtal av den 16 juni 2012 beviljade Mercedes-Benz Bank AG O. K., som agerade i egenskap av konsument, en kredit för att finansiera köpeskillingen för en bil. Den dröjsmålsränta som gällde vid tidpunkten för avtalets ingående angavs inte i avtalshandlingarna.
- 2 O. K. återbetalade krediten i enlighet med avtalet. Därefter frisläppte Mercedes-Benz Bank AG motsvarande säkerheter i maj 2015. Därmed hade kreditavtalet fullgjorts i sin helhet.
- 3 O. K. frånträdde kreditavtalet skriftligen den 25 september 2018.
- 4 Mercedes-Benz Bank AG godtog inte frånträdet. O. K. väckte därpå talan vid Landgericht Stuttgart. Han yrkade återbetalning av utbetalda belopp. Han yrkade dessutom att Mercedes-Benz Bank AG ska utge ränta som motsvarar basräntesatsen plus fem procentenheter på den nytta som Mercedes-Benz Bank AG har haft av dessa belopp.
- 5 Landgericht Stuttgart ogillade talan. Domstolen angav att kreditavtalet har fullgjorts i sin helhet och att det förflutit mer än tre år sedan dess. O. K. kan således inte i enlighet med principen om tro och heder (242 § BGB) utöva sin ångerrätt.
- 6 O. K. överklagade Landgericht Stuttgarts dom till den hänskjutande domstolen.

Parternas huvudargument

- 7 O. K. anser att tidsfristen för utövande av hans ångerrätt inte har löpt ut, eftersom ångerfristen över huvud taget inte har börjat löpa. Han har inte fått all information som krävs enligt unionsrätten (artikel 14.1 b jämförd med artikel 10.2 i direktiv 2008/48) och motsvarande nationella bestämmelser.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

Fråga a)

- 8 I direktiv 2008/48 regleras inte uttryckligen huruvida och i så fall när ångerrätten enligt artikel 14 upphör att gälla.
- 9 Den hänskjutande domstolen anser att mycket talar för att ångerrätten inte längre gäller när kreditavtalet fullgjorts i sin helhet av båda parter:

- Skäl 34 i direktiv 2008/48 (se förslag till avgörande av generaladvokat Hogan i de förenade målen C-33/20, C-155/20 och C-187/20, Volkswagen Bank m.fl., EU:C:2021:629, punkt 107)
 - Syftet med de informationskrav som fastställs i artikel 10 i direktiv 2008/48 (se förslag till avgörande av generaladvokat Hogan i de förenade målen C-33/20, C-155/20 och C-187/20, Volkswagen Bank m.fl., EU:C:2021:629, punkt 108)
 - Domstolens praxis beträffande direktiv 85/577 (dom av den 10 april 2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, punkt 41 och följande punkter)
 - Artikel 6.2 c i direktiv 2002/65 (se EU-domstolens dom av den 11 september 2019, Romano, C-143/18, EU:C:2019:701, punkt 39)
 - Det finns ingen begränsning i tiden för utövande av ångerrätten i artikel 14.1 i direktiv 2008/48 (EU-domstolens dom av den 9 september 2021, Volkswagen Bank u. a., C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:736, punkt 117). Det finns dock såvitt framgår inget motstycke till en rättighet som helt saknar begränsning i tiden i medlemstaternas rättsordningar.
 - I förhållande till målet att säkerställa en hög nivå av konsumentskydd torde en rätt utan några som helst inskränkningar även vara oproportionerlig (se för ett liknande resonemang EU-domstolens dom av den 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punkt 72).
- 10 Vad som dock skulle kunna tala mot att ångerrätten upphör att gälla efter att avtalet fullgjorts i sin helhet är att syftet med att inte begränsa ångerrätten i tiden är att den i sådana fall är avskräckande och samtidigt utgör en påföljd (EU-domstolens dom av den 9 september 2021 Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:736, punkt 124 och följande punkter).
- 11 Den hänskjutande domstolen anser emellertid att denna synpunkt väger mindre tungt av följande skäl:
- Ångerrättens repressiva och avskräckande karaktär framhålls inte uttryckligen i direktiv 2008/48 (se skäl 34 i nämnda direktiv, vilket är inriktat på en tillnärmning av bestämmelserna för utövande av ångerrätten på liknande områden).
 - Direktiv 2011/83, i vilken unionslagstiftaren föreskriver att ångerfristen ska löpa ut efter en viss tid (artikel 9.2) och att det sker även om information om ångerrätten inte har lämnats (artikel 10).
 - Efter att avtalet har fullgjorts i sin helhet är det inte längre möjligt att på ett meningsfullt sätt i efterhand lämna information om rättigheter och skyldigheter enligt avtalet.

- Det följer av den unionsrättsliga rättsstatsprincipen att en påföljd endast kan påföras om den som en viss skyldighet åligger hade kunnat agera lagenligt. Bestämmelserna i artikel 10.2 i direktiv 2008/48 har emellertid på flera ställen formulerats på ett oprecist och öppet sätt. I flera fall har den tyska lagstiftarens och Bundesgerichtshofs tolkningar i slutändan inte klarat en prövning av EU-domstolen (se EU-domstolens dom av den 9 september 2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:736, och dom av den 26 mars 2020, Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, punkt 49).

Fråga b)

- 12 Om det har gått en viss tid sedan kreditavtalet ingicks och avtalet har fullgjorts i sin helhet kan det enligt nationell rätt i det enskilda fallet strida mot tro och heder att en konsument återoppar sin ångerrätt enligt artikel 14.1 i direktiv 2008/48 (enligt medlemsstatens högsta domstols rättspraxis). Enligt 242 § BGB är gäldenären nämligen skyldig att tillhandahålla prestationen på det sätt som principen om tro och heder kräver med beaktande av handelsbruk.
- 13 Det är tveksamt om artikel 14.1 i direktiv 2008/48 utgör hinder för en sådan tolkning av nationell lagstiftning.
- 14 Den hänskjutande domstolen anser att de skäl som anges ovan i punkterna 9 och 11 talar mot detta, i synnerhet:
 - Domstolens praxis beträffande direktiv 85/577 (dom av den 10 april 2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, punkt 41 och följande punkter).
 - Direktiv 2011/83, i vilken unionslagstiftaren föreskriver att ångerfristen ska löpa ut efter en viss tid (artikel 9.2) och att det sker även om information om ångerrätten inte har lämnats (artikel 10).

Fråga c)

- 15 Varken i artikel 14.3 eller på något annat ställe i direktiv 2008/48 regleras vilka rättigheter en konsument har efter att denne utövat sin ångerrätt på ett giltigt sätt.
- 16 Enligt nationell lagstiftning har konsumenten efter att denne frånträtt ett avtal på ett giltigt sätt under vissa förutsättningar inte endast rätt till ersättning för de belopp som konsumenten betalat (räntebetalningar och amorteringar) utan även rätt ersättning för den nytta som kreditgivaren haft av de belopp som konsumenten betalat. Om kreditgivaren är en bank föreligger en presumtion om att den haft sådan nytta, närmare bestämt motsvarande den dröjsmålsränta som kan utkrävas av denne (enligt medlemsstatens högsta domstols rättspraxis). I det aktuella målet motsvarar det basräntesatsen plus fem procentenheter.
- 17 Enligt EU-domstolens praxis får medlemsstaterna, såvitt avser avtal som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2008/48, inte föreskriva några skyldigheter

för avtalsparterna som inte stadgas i direktivet när detta innehåller harmoniserade bestämmelser på det område som skyldigheterna avser (dom av den 9 september 2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:736, punkt 107 och följande punkt).

- 18 Artikel 14.3 i direktiv 2008/48 innehåller bestämmelser om rättsföljderna av att ångerrätten utövas på ett giltigt sätt. I denna artikel regleras emellertid endast kreditgivarens rättigheter.
- 19 Mot denna bakgrund kan man ifrågasätta huruvida direktiv 2008/48 innehåller harmoniserade bestämmelser inom hela området som omfattar rättsföljderna av ett giltigt utövande av ångerrätten – vilket skulle innebära att medlemsstaterna inte får behålla eller införa andra bestämmelser i sin nationella lagstiftning som skiljer sig från vad som fastställs i detta direktiv (artikel 22.1 i direktiv 2008/48) – eller endast inom området som avser kreditgivarens rättigheter. Mot det sistnämnda talar målet att skapa en verklig inre marknad (se skäl 7 och 9 i direktiv 2008/48).
- 20 Om direktiv 2008/48 däremot endast innehåller harmoniserade bestämmelser inom området för kreditgivarens rättigheter finns möjligheten att medlemsstaterna föreskriver sådana rättigheter för konsumenten som inte tagits upp i artikel 14.3 i nämnda direktiv som sanktioner i enlighet med artikel 23 i direktivet. Om ett kreditavtal frånträds mer än 14 dagar efter avtalets ingående torde det nämligen i regel kunna hänföras till ett åsidosättande av skyldigheten att lämna information.
- 21 Enligt artikel 23 andra meningen i direktiv 2008/48 skulle en sådan sanktion emellertid vara proportionerlig. Om kreditavtalet redan har fullgjorts i sin helhet torde detta i princip vara uteslutet (se ovan punkt 9). Om det anspråk på ersättning av erhållen nytta som beskrivs ovan i punkt 16 erkändes skulle det nämligen få till följd att konsumentens utövande av ångerrätten efter att kreditavtalet fullgjorts i sin helhet fick samma verkan som att konsumenten med var och en av sina betalningar hade gjort en räntebärande investering med en avkastning som motsvarar basräntesatsen plus fem procentenheter, och att konsumenten själv kunde välja hur länge han eller hon väntar med att utöva ångerrätten.
- 22 Skäl 35 i direktiv 2004/48, enligt vilken detta direktiv inte bör påverka tillämpningen av någon bestämmelse i medlemsstaterna i frågor som rör återlämnande av varor eller frågor med sådan anknytning, torde inte vara relevant i förevarande mål, eftersom kravet på ersättning av erhållen nytta är en bestämmelse som är direkt knuten till utövandet av ångerrätten för kreditavtalet.